

заг ред. П.Д. Біленчука. – 2-ге вид. переробл. – Київ: УкрДГПІ, 2019. – 292 с.

3. Біленчук П.Д., Кофанов А.В., Кобилянський О.Л., Міщенко В.Б. Системна інформатизація діяльності органів дізнання та досудового слідства: системологія, кібернетика, консолідована аналітика, безпека. – Монографія. – Київ: КИИ, 2010. – С. 29-33

4. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – Ст. 181.

5. Саницький В.А., Карацюба А.М., Святобог В.В. та ін. Система інформаційного забезпечення ОВС України: Навчально-практичний посібник / За ред. Л.В. Бородича. – К., 2000. – 144 с: іл., табл.

Лозова Світлана Миколаївна,

доцент кафедри кримінального процесу,
криміналістики та експертології
Харківського національного університету
внутрішніх справ, кандидат психологічних
наук, доцент;

Жоко́рін Олег Володимирович,

заступник директора Харківського НДЕКЦ
МВС України, завідувач відділу
криміналістичних видів досліджень;

Лозовий Андрій Олександрович,

завідувач сектору моніторингу
та інформаційного забезпечення відділу
забезпечення діяльності центру
Харківського НДЕКЦ МВС України

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ ОСВІТЛЕННЯ ПІД ЧАС ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ

Використання різноманітних засобів освітлення для пошуку доказової інформації під час огляду місця події застосовується вже довгий час. З давніх-давен засоби освітлення (від найпростіших свічок і ліхтариків до надсучасних джерел експертного світла) використовувалися для пошуку та виявлення різних слідів.

Найпоширенішою слідчою (розшуковою) дією під час розслідування будь-яких категорій злочинів є огляд місця події. Огляд місця події – це невідкладна слідча дія, направлена на встановлення, фіксацію і дослідження обстановки місця події, слідів злочину і злочинця та інших фактичних даних, що мають значення для кримінального провадження. При огляді місця події слідчий безпосередньо сприймає, досліджує, фіксує, оцінює об'єкти на місцевості або в приміщенні, де виявлені ознаки злочину [1, с. 283]. Загальним завданням огляду місця події є виявлення фактичних даних,

за якими можна встановити механізм злочину у всіх деталях. Для вирішення цього завдання потрібно максимально уважно і повно оглянути місце події, виявити всі можливі сліди злочину, інші докази, зафіксувати їх, правильно вилучити і в подальшому відправити на експертне дослідження. За загальними правилами не допускається проведення слідчих дій, в тому числі огляду місця події в нічний час (з 22 години до 6 години), за винятком невідкладних випадків, коли затримка в їх проведенні може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного (ч. 4 ст. 223 КПК України) [2].

Огляд приміщення нерідко проводиться в несприятливих умовах освітлення. Тому потрібні додаткові джерела освітлення для вивчення обстановки місця події, виявлення слабо видимих і невидимих слідів, плям, речовин і іншого. Освітлювальні прилади можна поділити на:

засоби освітлення у видимій частині спектру (електроліхтарі, переносні софіти, свічка, електроосвітлювачі тощо);

засоби освітлення у невидимій частині спектра (ультрафіолетові освітлювачі, електронно-оптичні прилади).

Всі ці джерела світла мають автономне (від акумулятора або сухих елементів), мережеве або універсальне живлення [3, с. 81].

Саме для вирішення завдань більш повного виявлення слідової інформації використовуються освітлювальні прилади.

Засоби освітлення – це різноманітні прилади, що дозволяють створити загальне розсіяне, спрямоване, моно- і поліхроматичне освітлення. Як джерела світла використовуються переносні фотоосвітлювачі, побутові ліхтарики, електронні фотоспалахи й інша освітлювальна апаратура, найважливішими частинами якої є розсіювачі, відбивачі, світлофільтри, захисні екрани, що впливають на напрямок, інтенсивність, хвильовий діапазон і інші характеристики світлового потоку. До спеціальних джерел відносяться ультрафіолетові освітлювачі, що дозволяють знайти слабовидимі або невидимі сліди крові, сперми, поту й інших виділень людини, деяких хімічних речовин (нафтопродуктів, клею й ін.). Під дією ультрафіолетових променів деякі з цих об'єктів люмінесціюють або сильно відрізняються за відтінку від об'єкта-носія. Однак, варто пам'ятати, що дія ультрафіолету повинна бути короткочасною (не більш 5 сек.), оскільки він може викликати необоротні зміни об'єкта. Засоби освітлення (освітлювальна техніка) застосовують для штучного освітлення ділянок місцевості, закритих приміщень, предметів і людей під час огляду місця події. Для цього використовують стаціонарні й переносні джерела освітлення побутового та спеціального призначення. Нині застосовують переважно прилади та пристрої електричного й газорозрядного освітлення (лампи розжарювання, газорозрядні люмінесцентні) – прилади розсіяного світла (звичайні лампи без арматури); прилади спрямованого освітлення, що мають арматуру-

відбивачі (плоскі, кутові, сферичні, параболічні), – софіти, прожектори, імпульсні лампи-спалахи, переносні електричні ліхтарі та ін.; пристрої точкового освітлення, що дають змогу концентрувати світловий пучок. Такі засоби застосовують для виявлення маловидимих і невидимих слідів, мікрочасток [4, с. 17, 18].

Завдяки стрімкому розвитку технічного прогресу з'являється також велика кількість нових засобів освітлення, які можуть бути використані при пошуку слідів під час огляду місця події. Експертами Харківського НДЕКЦ МВС України використовується джерело експертного світла OFK-8000A.

ОПТИМАХ™ Multi-Lite™ – комплект світлодіодних ліхтарів для збору доказів та лабораторних криміналістичних досліджень. Має бездротовий, міцний корпус з чорного анодованого алюмінію і вісім змінних світлодіодних головок Qwik-Connect™ з вбудованим купольним об'єктивом: УФ-А (365 нм), фіолетовий, синій, блакитний, зелений, янтарний, червоний і білий світ (400-700нм). У комплект входять чотири пари окулярів (поглинають ультрафіолетове випромінювання, що контрастують з жовтим, помаранчевим і червоним кольором). Також в комплекті є три контрастних фільтра (жовтий, помаранчевий і червоний), що дозволяє експертам використовувати ліхтарі без необхідності носити захисні окуляри.

За допомогою джерела експертного світла OFK-8000A можуть бути виявлені: плями речовин біологічного походження, невидимі або мало видимі відбитки пальців рук, синці, гематоми, сліди укусів, волосся і волокна, жир, масло, нафтові плями, підробки в документах. Наприклад, використання фіолетової насадки з жовтими окулярами допоможе при необхідності знайти кров на темних поверхнях. Використання синього кольору з жовтими або помаранчевими окулярами дає можливість виявлення таких речовин біологічного походження як кров, слина, сперма, сеча, які на білому тлі світяться жовтим. Чорна насадка (ультрафіолетове випромінювання) використовується при розслідуванні насильницьких злочинів (вбивств, зґвалтувань, нанесення тілесних ушкоджень різного ступеню тяжкості), допомагаючи виявляти місця укусів, забоїв, синці, поранення, оскільки кров поглинає ультрафіолет і здається чорною. Також може використовуватися при проведенні технічної експертизи документів (наприклад, для виявлення ознак травлення, підчистки). Блакитна насадка з використанням контрастних помаранчевих фільтрів або окулярів допомагає при розкритті багатьох злочинів, в тому числі і корисливої спрямованості (крадіжки, шахрайство, хабарництво), надаючи можливість виявляти хімічні пастки (певні предмети, гроші, марковані родаміном). Неможна переоцінити її використання для пошуку слідів пальців рук при розслідуванні будь-яких злочинів, виявлених за допомогою індандіону. Індандіон є флуоресцентною речовиною і при освітленні блакитною насадкою

OFK-8000A, яка випромінює зеленувато-блакитне світло, відбитки стають видимими.

Використання інноваційних засобів освітлення сприяє більш ефективному й повному виявленню і фіксації слідової інформації під час проведення огляду: від різноманітних слідів біологічного походження при розслідуванні насильницьких злочинів, хімічних пасток при розслідуванні злочинів корисливої спрямованості до виявлення ознак підробки при розслідуванні майже будь-яких злочинів.

Список використаних джерел

1. Криміналістика: підручник за заг. ред. д.ю.н., професора А.Ф. Волобуєва. Х.: ХНУВС, 2011. 666 с.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 12 квітня 2012 року № 4651-VI.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

3. Лозова С.М. Специфіка огляду місця події в темну пору доби. Матеріали науково-практичного семінару «Актуальні проблеми криміналістики, кримінального процесу, судової експертизи, оперативно-розшукової діяльності», присвяченого 95-річчю з дня народження професора М.В. Салтєвського. Х.: ХНУВС, 2013. С. 80–83.

4. Процесуальний порядок та тактичні особливості здійснення слідчих (розшукових) дій: науково-методичні рекомендації / В.В. Кікінчук, К.Л. Бугайчук, В.О. Малярова, Т.П. Матюшкова. Харків: ХНУВС.2018. 101с.

Лось Юлія Романівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ;

Мировська Анна Всеволодівна,

професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ВИКОРИСТАННЯ ДАКТИЛОСКОПІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Сучасний стан криміналістики дає можливість із високою достовірністю встановити особу за слідами її долонь чи пальців рук. Більше того, ідентифікація є цілком можливою і за відсутності повних відбитків і навіть невеликих уривків папілярних ліній – з використанням пороскопії й еджеоскопії, тобто визначення особливостей будови вихідних протоків потових залоз у папілярних лініях та конфігурації країв самих папілярних ліній, їх початків і закінчень. Для ідентифікації можуть використовуватися й відбитки окремих ділянок долонь. Сліди рук, що виявлені на місці події, є незаперечним доказом того, що певна особа знаходилася на цьому місці.